

Låt tandvården ingå i sjukvårdens högkostnadsskydd

Att sjukvården finansieras solidariskt via skatten och ges efter behov är en självklarhet för oss socialdemokrater. Men det finns ett viktigt undantag där denna princip inte gäller idag och det är inom tandvården. Där saknas det ett fullgott skydd mot höga vårdkostnader för individen. Inom tandvården måste patienter bära en stor del av vårdkostnaden på ett sätt som tydligt skiljer sig från övrig sjukvård. Många tandvårdspatienter tvingas ta lån för att kunna ha råd att med dyrare behandlingar. Detta förhållande hade inte accepterats på andra sjukvårdsområden.

Det finns ett nationellt högkostnadsskydd för tandvård men det är inte lika förmånligt som det högkostnadsskydd som finns inom den övriga sjukvården. I sjukvården betalar den enskilde patienten, med vissa undantag, max 1 400 kronor inom en period av 12 månader. Inom tandvården finns det ett statligt tandvårdsstöd i form av ett ekonomiskt bidrag på 300 eller 600 kr/år beroende på ålder. Tandvårdens högkostnadsskydd träder sedan in vid kostnader över 3 000 kronor. Vid kostnader mellan 3 000-15 000 betalar Försäkringskassan halva kostnaden medan patienten får stå för den andra halvan. På kostnader som överstiger 15 000 kronor står Försäkringskassan för 85 procent av den överskjutande kostnaden. Högkostnadsskyddet räknas på tolv månadersperioder. Med dyra behandlingar kan kostnaderna snabbt sticka iväg för patienterna.

Men det finns ytterligare en begränsning av tandvårdens högkostnadsskydd. Det betalas ut efter nivån i en statligt beslutad prislista för olika behandlingar, den så kallade referensprislistan. Men det finns inga krav på att tandläkarna, varken offentliga eller privata, ska följa denna prislista. Tandvårdsaktörerna har rätt att ta ut högre avgifter och gör så i stor utsträckning. Mellanskillnaden mellan prisnivåerna i referensprislistan och tandläkarens pris ersätts inte av Försäkringskassan, den mellanskillnaden belastar patienten fullt ut.

De höga kostnaderna inom den svenska tandvården medför konsekvenser som vi har vant oss av med inom andra delar av vården. Inom tandvården tillåts inkomstskillnader förstärka skillnader i tandhälsa. Tandhälsan har därför blivit en klassmarkör. Den som inte har råd kan inte få tandvård i samma utsträckning som den som har mycket pengar. Tandhälsan i Sverige är därför ojämlikt fördelad både bland barn och vuxna. Hos den tredjedel av barnen som har sämst tänder har tandhälsan dessutom försämrats ytterligare det senaste decenniet. I den vuxna befolkningen växer gruppen som inte har gått på rutinkontroll under de senaste två åren. Var sjunde vuxen säger sig ha valt bort tandvård som de anser sig behöva. Bland vuxna

mellan 25 och 34 år är andelen avstått vård hela 20 procent. Det blir inte bättre av att högerregeringen 2025 sänker åldern för avgiftsfri tandvård till 19 år från tidigare 23 år.

Det finns också en tendens till att tandhälsan går i arv. Ju sämre tänder hos föräldrarna på grund av till exempel låg inkomst eller social utsatthet, desto högre är sannolikheten för karies hos barnen. Detta trots att barn har tillgång till avgiftsfri tandvård upp till 19 år (2025). Det här mönstret måste brytas och det kan göras genom att vuxna får en fullgod tandvårdsförsäkring. Genom att tandvården inkluderas i sjukvårdens högkostnadsskydd.

Dåliga tänder orsakar inte bara problem i munnen. Dålig tandhälsa har även visat sig ha samband med ökad förekomst av hjärt- och kärlsjukdomar och en lång rad andra hälsorelaterade problem. Förutom ökat lidande för den enskilde så medför tandvård som skjuts upp eller som inte behandlas risk för ökade kostnader inom övrig hälso- och sjukvård. Det finns inget sakligt medicinskt skäl för att skilja tandvården från den övriga hälso- och sjukvården. Därför finns det inte heller något sakligt skäl till varför den ska finansieras på annat sätt än övrig vård.

I välfärdslandet Sverige ska ingen behöva dölja sitt leende på grund av dåliga tänder. Ingen ska heller behöva avstå från förebyggande eller nödvändig tandvård av ekonomiska skäl. Tanderna är en del av kroppen och en god munhälsa är en förutsättning för varje individs välbefinnande.

Många förändringar har föreslagits av tandvårdssystemet genom åren och vissa förbättringar har genomförts. Men det går inte i längden att lappa och laga i ett trasigt system. Ett system som dessutom inte passar med den generella välfärdens principer. Därför bör Socialdemokraterna göra till en av sina stora välfärdspolitiska frågor, att göra tänderna till en del av kroppen och låta tandvården ingå i sjukvårdens högkostnadsskydd. På så vis kan vi motverka skillnader i tandhälsa som beror på inkomst och vi kan förbättra välbefinnandet för ett stort antal individer. Med en sådan reform kan alla patienter skyddas mot orimligt höga kostnader.

Socialdemokraterna i Skåne föreslår därför:

att tandvården likställs med sjukvård och införs i högkostnadsskyddet i syfte att skydda individen mot höga kostnader.

